

Pohlep po denarju je vedno ubil
v ljudeh vsa čuvstva človečnosti.
ROLLIN

Rokopisi se ne vračajo

RAZGLEDE

Uredništvo in uprava:
Maribor, Aleksandrova c. št. 11/I.

Naročnina:
letno Din 80.—, polletno 40.—, četrtletno 20.—

Oglasi po ceniku

Čekovni račun št. 16.536 / Telefon št. 2365

Leto II. Št. 11

Maribor, 31. marca 1934

Izhaja vsako soboto

Dr. Fero Miler (Maribor):

Na nova gospodarska pota!

VELIKONOČNO PREMIŠLJEVANJE

Bolniku, ki uživa v človeški družbi primeren ugled in pomen, ne manjka niti poklicnih zdravnikov niti raznih prijateljev, odkritih in neodkritih, ki mu ponujajo svojo pomoč in raznih zdravil.

Slično se godi našemu gospodarstvu, ki je bolno, res težko bolno! Stara gospodarska pravila in dosedaj veljavna gospodarska načela se rušijo. Proizvajalne in pridobitne oblike, ki so pred več desetletji po našem mnenju gospodarstvo dvigale, ustanovljale delo in kopičile zaslužek in dobiček, so se izrabile, izživele in kažejo danes svoje slabe in škodljive posledice. Nemara so bile že od vsega početka napačno zasnovane!

Neomejeno gospodstvo denarja in zlata, proglastev čimvečjega dobička kot edinega načela in namena vsega dela, vsake kalkulacije in vsakega podjetja, ustvarjanje strojev z edinim namenom, da postanejo važnejši in cenejši delovni faktor kakor človeški delojemalec s svojo dušo, — vsi ti in drugi pojavi sedanjega gospodarstva očitujejo vseskoz razjedeno in zastrupljeno jedro.

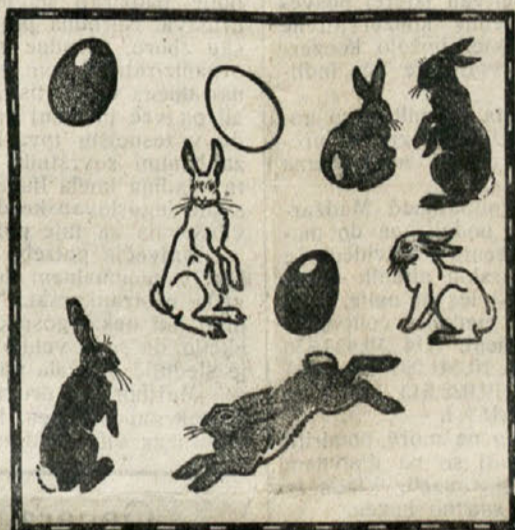
Ni čuda, da se javlja toliko zdravnikov, ki hočejo vsak po svoje, največkrat pa samo sebi in svojemu stanu v korist, praktimirati in ranah našega gospodarstva, in da se javlja tudi toliko mazačev v politiki in gospodarstvu, ki jim je že najmanjši začasni uspeh povod in prilika, da kličejo sebi in svojim koristolovskim tovarišem hinavski »hosijana«!

Kdor pa jih sodi po njihovih dejanjih, spozna takoj, da so to krivi preroki in da so to tisti mešetarji, podkupovalci, prekupčevalci napačnega patriotizma in farizeji, ki jih je Kristus z bičem izgnal iz templja!

Ko se je svoj čas naš narod pod vodstvom dobrih in nesebičnih voditeljev vedno bolj začel oklepati združništva in je še prevladovala misel, da ni glavno: ustvarjati velike dobičke in samo na ta način skrbeti za svojo rodbino in svoje potomce, marveč da je nasprotno važnejše: skrbeti za trajno in zdravo podlago bodočega razvoja, predvsem z ustvaritvijo prave duševne podlage, zvestobe, marljivosti, pridnosti, nesebičnosti in dobrote, ki ustvarja trajnejše vrednote, kakor blesteče se zlato, — takrat je bil naš narod v temelju še zdrav!

Ko pa je deloma že pred vojno, med vojno in posebno po vojni tudi k nam prišel tuji duh izkoriščanja, brezmejne spekulacije in višjim vrednotenjem stroja kakor človeka, je ta duh omamil tudi naše gospodarstvo tako, da je postal najbolj ugleden tisti član človeške družbe, ki si je znal z vsemi — četudi najslabšimi sredstvi — utreti pot do bogastva. »Čimprej in čim več!« je postala po vojni splošna deviza tudi v našem gospodarstvu; začela je cveteti bujna spekulacija in brez usmiljenja je bil pogažen vsak, ki je podlegel v tej divji tekmi.

Gospodarsko slabši kmetje, delavci, obrtniki in trgovci so postali žrtve sedanjega kapitalističnega izživljanja in sprejemali semtertja v svoje obupane vrste tudi take, ki so v tej egoistični borbi bili že mnogo pridobili in vse zopet izgubili.

VESELO VELIKO NOČ!

Da v našem majhnem narodu in v naši nepreveliki državi ne morejo izbiti tako ogromni škandali, kakor v velikih državah in da se pri nas v očigled našega majhnega premoženja ne morejo roditi tako velike korupcijske afere kakor drugod, ni naša zasluga! Da so se pa korupcionistične posledice gospodarskega načina, kateremu je zlato in uživanje začetek in smoter vsega življenja, pojavile tudi pri nas, to vidimo vsepovsod.

Radi tega je skrajni čas, da krene naše gospodarstvo vsaj v svojih težnjah, v svojih principih in podlagah na zdravejšo pot.

Zemljo in zemeljske zaklade, ki nam jih je Bog dal, bi bilo treba iztrgati iz rok divjih in brezobzirnih mednarodnih spekulantov, ki se mastijo s tem na našem gospodarskem telesu. Ko molimo »daj nam danes naš vsakdanji kruh«, priznajmo, da smo ga dobili toliko, da bi ga bilo dovolj za vse, tudi za lačne in razcapane trpine, da, pa razdelitev ni pravilna in pravična! V to rano kaže s prstom, vsi vi, ki imate pravice vodstva!

Bolj koristno bo to, kakor denunciranje posameznih stanov in obtoževanje mladine, da ni dovolj patriotična, če v borbi za existenco kritizira slabo stran našega gospodarstva!

Ni zdrav temelj gospodarstva, pri katerem je posameznikom mogoče, da s protekcijo in močjo kapitala kopičijo denar zopet samo za lastne spekulativne namene, nepriznavajoč interesov in pravic celokupnosti. Ni prav, da potna sraga in krvavi žulj dela in truda ne pribori dostikrat niti človeka vredne existence, in grozno je, da v ozadju plesa okoli zlatega teleta izstradane postave prosijo za kruh!

Ni res, da mora biti razvoj tovarn in uporaba strojev in da mora biti razvoj veletrgovine tak, da izčrpa delavca, ubije obrtnika istotako kakor srednjega trgovca in male zadruga! Ni treba, da nam splošna me-

hanizacija razcepi narod v nekaj tisoč gospodarskih vladarjev in v milijone službujočih, uničujoč naš srednji stan kot podlago zdravega razvoja.

Pravilni gospodarski razvoj bi moral najti učinkovita sredstva, da se divja spekulacija in ustanavljanje tovarn omeji na tako podlago, da najde tudi tisti, ki še ustvarja z delom svojih rok, svojo specialno, lastno pridnostjo in svojim razumom skrbnejše izdelano in pa solidnejše blago — dovolj varno existenco!

Ravnotako ni potrebno, da je veletovarnar obenem tudi že veletrgovec, da vrh tega obavlja še funkcije malega trgovca ter potuje s svojim blagom od odjemalca do odjemalca, potem ko je s strojem izločil iz zasluzka že nbroj delavcev.

Manj številčnega zasluzka in trajnejšega dela s trajnejšim zasluzkom za vse ljudi nam je treba, da bo blagostanje splošnejše in med narodom zopet več zadovoljnosti.

Zato pa je treba tudi duševne preobrazbe, duhovne obnove. Treba je povsod in pri vsaki priliki borbe proti izkoriščanju in sebičnosti človeških nagonov; treba je več krščanske ljubezni, več spoštovanja do bližnjega.

Ljubljansko pismo

Če takole opazujem in premišljujem dandanašnje naše javno življenje, predvsem politično, vidim, da je najbolj zato tako zmedeno, razdraženo in sploh nekam bolno, ker je med nami toliko nespোরazumljenj. Da, vse zlo prihaja od nespোরazumljenj. Nespোরazumljenja pa prihajajo ponajveč od napačnih pojmov.

V tem pogledu je bila ravno zadnja proračunska debata v narodni skupščini zelo poučna, saj je pokazala zlasti v pojmovanju treh faktorjev: država — vlada — narod, pravcat kaos, po domače zmešnjavo.

Naj navedem tukaj samo en primer, ki je tako karakterističen, da nam lahko služi kot šolski primer:

Ko je govoril poslanec Pavlič (kaj je govoril, je tu postranska stvar), so na neki točki njegovega govora s klopi večine padali medklici: »Tudi Vi prejemate denar od vlade!«

Poslanec Pavlič: »Ne prejemam ga za sebe, ampak za siromake!«

Medklici: »Lepa opozicija, ki prejema denar od vlade!«

Evo, gospoda moja, ta primer nam drastično osvetljuje, kakšni čudni, megleni in seveda napačni pojmi krožijo po našem domačem političnem svetu, in kako je tu potrebno razčiščenje in razčiščenje.

Tu vidimo, kako se mešata pojma država in vlada, oziroma kako se istoveti vlada z državo.

Jasno je vendar, to se pravi moralo bi vsaj biti jasno tudi preprostemu razumu, da država ni vlada in vlada ni država. Vlada je samo upraviteljica države. In če vlada dá denar, ni to njen denar, ampak je to denar države. Država pa je dobila ta denar od naroda, od državljanov, od davkoplačevalcev.

Torej so bili tisti medklici popolnoma nesmiselni in neumestni. Ampak kakor rečeno, značilni so za dandanašnje politično pojmovanje.

Takih reči doživljamo vse polno v našem političnem življenju. Smo doživljali in doživljamo še vedno tudi to, da se kaka stranka istoveti z državo. Zapiše na svoj program država, pa si že domišlja, da je ona država in proglašja vsakogar, ki ni v njenem taboru, za protidržavnega. Zelo enostavna metoda. Enako enostavna, kakor če kaka druga stranka zapiše v svoj program vero, pa proglašja tistega, ki ni njen pristaš, za brezverca.

S takimi čudnimi pojmi imamo opraviti na vseh koncih in krajih. Interesantno poglavje je zlasti »demokracija«. In bi človek lahko rekel: kolikor glav, toliko različnih pojmov.

Se srečam zadnjič po dolgem času z gospodom, ki ga zelo cenim,

ker je pameten človek in vseskoz pošten Slovenec. In sem doslej mislil, da se v političnem mišljenju nekako strinjava. A kako sem se začudil, ko me je zdaj nahrulil, da sem fašist, ker se v »Razgledu« zavzemam za stanovsko državo. In je dejal: »Za nas Slovence je rešitev samo v demokraciji.«

»O hudirja, sam si rekel, zdaj sem pa naenkrat fašist. No, če je to, kar jaz pišem v teh »Ljubljanskih pismih«, fašizem, tedaj sem pač fašist — tu se ne dá nič pomagati. Ampak da bi jaz ne bil demokrat, proti temu moram pa odločno protestirati.

Tudi jaz sem za demokracijo in pravim, za nas je rešitev samo v demokraciji. Da, Ampak ne v dosedanjih demokraciji, ki doživlja danes polom po vsem svetu.

Kako pa se pravi tej demokraciji? Stavijski se ji pravi! To je njen obraz. Hvala lepa za tako demokracijo! Falirala je, onemogčila se je, preživela se je, — naša doba zahteva novo, boljše, solidnejšo demokracijo. In če so druge države pričele reformirati svoje demokracije, bomo morali pač tudi mi našo.

Ne zato, ker druge države to delajo, ampak ker je tudi pri nas enaka potreba, ker tudi mi s staro demokracijo ne pridemo nikamor naprej. Tudi pri nas opažamo vse pol-

no nezdravih pojavov, ki vpijejo po železni metli.

Mi Slovenci se moramo pa še posebej vprašati: Ali nam nudi sedanjí sistem demokracije dovolj možnosti za našo polno uveljavljenje? Mislim, da ne. Kajti v političnem parlamentu, kjer igra odlojučno vlogo število, bomo vedno v neugodnem položaju manjšine, pa naj nas ima pod svojim okriljem še tako močna vsedrjavna politična stranka.

V gospodarskem, odnosno stanovskem zastopstvu pa bi bila naša pozicija vse kaj drugega, ker tam bi odločala kvaliteta, strokovno znanje, organizatorno delo itd.

V zadnji proračunski debati je bilo menda par sto govorov, gospodarsko-strokovnjaških med njimi pa komaj tucat. In vendar smo sredi najtežje gospodarske krize, kjer nam gre za biti ali ne biti.

Sicer pa nimam navsezadnje nič proti temu, če ostane tudi pri dosedanjem sistemu demokracije — toda samo pod pogojem, da političarje zamenjajo gospodarstveniki. Strokovnjaki na plan! Če pride stranka, ki bo pri volitvah postavila take kandidate, bo dobila tudi moj glas. To ji že danes obljubim. Če pa ne bo gospodarske stranke s kandidati strokovnjaki, pa ne pojdem več volit. Nak. Sem se na to že pridružil.

Aemonus.

Treba je vzbuditi v narodu smisel za potrebe vseh tistih zaostalnih, siromašnih in propadlih članov posameznih stanov, ki nimajo niti dovolj kruha, niti najnujnejših vsakdanjih potrebščin in iskati je treba zanje ne samo podpornih virov, ki lahko vsak dan zopet usahnejo, ampak stalne zaposlitve in uvrstitve v delavne člane našega gospodarstva, ki ima dovolj dobrin za vse! Manj

požrečnosti, in več na vse ozirajoče se solidarnosti!

Morda se nam bliža zadnji čas, da razumemo veliki pomen velikega tedna in vstajenja, — zadnji čas, ako nočemo, da nas bo usoda učila s še bolj okrutnimi in bolj poraznimi udarci!

Vstanimo, bratje! Kličemo nas velikonočni zvonovi...

TEDENSKI RAZGLEDE

PO DOMAČIJI IN TUJINI

Jugoslovanski senat je sprejel državni proračun. Zunanji minister g. Jevtić je podal svoj ekspozicijo o mednarodnem položaju. Glede na znano rovanje proti naši državi je g. Jevtić izrekel tele znamenite besede: »V dobi moralnega kaosa, ko se na zahrbtne načine skušajo doseči nedovoljene želje, ko se mednarodno življenje ne more osvoboditi kriminalnih akcij tihotapstva, izdajstva in zločinstva odborov, moramo ohraniti tisto hladnokrvnost in trdno voljo, ki že od nekdaj odlikuje naš narod, da bomo za vedno odpravili te nedovoljene želje in krvave nade, pa da bi se naposled vendar vrnil k pameti oni, ki jim je v lastnem interesu in v interesu miru, če uvidijo neomajno jugoslovansko stvarnost. Jugoslovanski narod je vafen gledati nevarnostim in stiskam v oči in se zna možato ubraniti tistih, ki drežajo vanj. Toda v svoji trezni miroljubnosti ta narod pričakuje z vso pravico od svojih sosedov, da mu v polni meri vračajo spoštovanje in varnost.«

V senatu je slovenski senator dr. Gregorin predlagal novo stabilizacijo dinarja, in sicer po tečaju švicarskih frankov, torej na tečaj, ki obstoja dejansko že dve leti. Taka devalvacija ne bi predstavljala nikakršne inflacije, pač pa bi imelo od tega koristi celokupno naše gospodarstvo. — Trgovinski minister g. Demetrovič je napovedal reorganizacijo jugoslovanskega lesnega izvoza. Celokupni izvoz bo v bodoče postavljen pod državno kontrolo in bo tako zadobil značaj državnega monopola.

Pogajanja med nemško in jugoslovansko delegacijo za novo trgovinsko pogodbo potekajo zelo ugodno. Velikonočne praznike bo prebila nemška delegacija na Jadranu in se bodo potem pogajanja nadaljevala v Dubrovniku. Tja bo zdaj prispel z letalom tudi nemški minister Röhmi, stabni šef nacionalno socialistične SA in SS, v spremstvu svojega štaba in bo prinesel nemški delegaciji nova navodila kanclerja Hitlerja.

Na velikih mednarodnih smučarskih tekmah v Planici nad Kranjsko goro, katerih so se udeležili najboljši evropski in hkratu svetovni prvaki, sta bila v skokih dosežena nova svetovna rekorda 92 m in 95 m. Rekord na 92 m brez padca je postavil Norvežan Birger Rund, na 95 m s padcem pa njegov brat Sigmund. S tem si je priboril prvo darilo, pokal bana in pokal ljubljanskega župana. Kot najboljši domači tekmovalci je dosegel Albin Novšak skok na 66 m in s tem prekosil za 6 m dosednji jugoslovanski rekord.

V Beogradu sta bila v torek obešena trgovca Dimitrij Grandjić in zidar Gavriilo Jovanović, ki sta polagala peklenske stroje po Beogradu in železniških vagonih. En tak peklenski stroj je eksplodiral na stopnicah oficirskega doma in ubil nekega nosača. Smrtno kazen je izreklo nad njima državno sodišče za zaščito države dne 6. februarja in je bila zdaj izvršena.

Državno sodišče za zaščito države je vse tri obtožence, Petra Oreba, Josipa Begoviča in Antona Podgoreca, ki so 16. decembra 1933 v Zagrebu nameravali atentat

na našega kralja, obsodilo na smrt. Povodom odkritij v tem procesu, ki so pokazali razne temne naklepe naših sovražnikov, so v protest proti temu rovanju in sredo zvečer Zagrebčani priredili po mestu velike patriotske manifestacije.

Pred ljubljanskim velikim senatom se je v torek vršila razprava o znanem umoru v Trojanah, in so bili obsojeni: Valentin Herle, ki je umoril Valentina Trdino, in Anton Trdin, brat umorjenega, na dosmrtno ječo, Antonija Trdin, žena umorjenega Valentina, pa na 14 let ječe.

Na Vrtači je preteklo soboto umrla odlična slovenska koncertna pevka ga. Mira Dev-Costaperatia, soproga ljubljanskega arhitekta.

V angleški notranji politiki je pričakovati velikega preobrata. Ministrski podpredsednik in šef konzervativne stranke Baldwin je napovedal, da se bo vlada v bodoče pri važnih odločitvah poprej posvetovala s predstavništvom konzervativne stranke. Prva zadeva, kjer hočejo konzervativci uveljaviti svoj vpliv, se tiče indijske samouprave.

Rusija in Nemčija sta sklenili novo gospodarsko pogodbo. Poglavitno gre za ureditev gospodarskega prometa med obema državama.

Kompenzacijska pogodba med Madžarsko in Čehoslovasko je podaljšana do maja t. l., ker je v kontingentu predvidena še izmenjava 29.000 madžarskih pitanih volov oz. svinj za čehoslovaki les in oglje.

V Italiji so bile v nedeljo volitve v zadnji italijanski parlament. Od 10.433.536 volivcev jih je glasovalo 10.041.997 (96,25%) in to za vladno listo 10.025.513 (99,84%), proti pa samo 15.262 (0,15%).

Spanija se še vedno ne more pomiriti, štrajki in bombni atentati so na dnevnem redu. Pojavljajo se tudi ropariji. Vlada je radi tega zopet uvedla smrtno kazen.

Socialistične stranke se oborožujejo tudi v Franciji. V Parizu je policija odkrila več zalog raznovrstnega orožja.

Avstrija je porabila že vso svojo pšenico in je močno znižala carino, kar pa pod komando Mussolinija prihaja v dobro samo Madžarski.

Nekateri člani habsburške rodbine se pripravljajo na vrnitev v Avstrijo in Madžarsko, kjer jih bo zopet pozdravil novi dvojavni orel. Dosedanega avstrijskega orla z eno glavo so zamenjali in odstranili tudi državno ime republika.

V Mehiki so geologi našli velikansko ležišče zlata, največje v zadnjih letih.

Mariborske prireditve

Narodno gledališče: Na velikonočno nedeljo popoldne ob 15. uri otroška predstava: pravljica igra »Jurček«. Premijera. Znižane cene. — Ob 20. uri zvečer premijera domače opere »Gorenjski slavček«. V ponedeljek popoldne (ob 15. uri) repriza opere »Gorenjski slavček«, ob 20. uri opereta »Štambulska roža«. Znižane cene.

Grajski kino: opereta »Velika ljubezen mladega princa«.

Kino Union: opereta »Srečno pot!«

Na narodni straži

Maribor, o Veliki noči 1934.

Veledenjeni gospod urednik!

Dovolite mi, da se kot optimist in slovenski človek tudi jaz malo pri Vas oglašim. Kajti Vaša inicijativa o novem narodnem duhu me je do srca zganila. Res: baš v Mariboru in okolici je potrebna močna roka. Maribor s svojim okolišem, ta bivša šidmarkovska trdnjava, še danes ni slovenski kakor bi moral biti, — še danes se ne samo velik del starine, ampak tudi mladina posluhuje pokvarjene nemščine. To pa ne samo doma, temveč tudi na ulici in v obratovnicah, v podjetjih. Kdo je vsega tega kriv? Mi sami. In če gremo po hišah na primer v Studencih, najdemo vsepovsod nemško časopisje, slovenskega časopisa ne vidiš skoro nikjer.

Če vprašaj ljudi, zakaj slovenskega časopisa ne čitajo, dobiš odgovor, da nemškega bolje razumejo. Vprašaj po enega drugega po narodnosti, dobiš odgovor: Slovenec — Slovenka. Tu moram omeniti tudi ta ljubi radio. V radiu slišiš v Mariboru večinoma le nemške postaje — naših skoro nikoli, saj je ljubljansko postajo sploh težko dobiti. Zato se čudim, kaj merodajni faktorji tako odlašajo z ustanovitvijo nameravane relais-postaje v Mariboru, ko jim mora vendar biti vse to znano, in se morajo zavedati, kake nacionalne važnosti je za našo severno mejo, da pride tudi ona pod krepko območje domače radio-postaje.

Kdor prihaja danes v Maribor in sliši z radio-aparatom povsod samo nemške postaje, predvsem pa Dunaj, zadobi vtis, kakor da je že onstran v Avstriji.

Potrebna je energična, smotrna vzgoja mladine v nacionalnem duhu. Mladino treba bolje nadzirati in jo pritegniti v narodna društva. Narodna predavanja, narodne pevске zbornice, narodne zabave, — to je treba organizirati. S tem se bo mladina navzela narodnega duha; tisti, ki so narodno mlačni ali pa več in manj nam že odtuleni, se bodo v tesnejših tovariških stikih z narodno zavednimi sovratniki navdušili, in tako bo ta mladina imela ljubezen in spoštovanje do svoje jugoslovanske države in se ne bo navduševala za tuje dolave.

Največja potreba v Mariboru pa je dober, v nacionalnem duhu pisan dnevnik, seveda nestranski. Naj omenim, da je že pred leti nekaj gospodov pokrenilo zadevno akcijo, da se je veliko na tem delalo, a stvar je slednjič obtičala na finančnem vprašanju.

Maribor kot druga prestolnica Slovenije je itak zapostavljen, kajti danes nimamo tu niti enega višjega državnega urada. Pa tudi

ne višje šole, akademije. In kako bi nam bilo to potrebno na meji! Imeli bi več nacionalno vzgojene mladine in gotovo bi ne bilo toliko izgubljenih dušic med nami. Saj kdor ima le malo narodnega čuta, ga v srce zaboli, če dan za dnem posluša vedno več pokvarjene nemščine. A nihče se ne zgane! Kam plovemo — nazaj pred vojno? In je vedno več ravnodušnikov od lastne države. In je tu parola Hitler, tam internacionala.

Ali veste, da smo veliko slovenskih delavcev izgubili, ker se je malokdo od naših takozvane inteligence hotel z njimi družiti. Dobro mi je marsikaj znano. Gospoda je sedela kje v svoji družbi, za delavca, vajenca, služkinjo itd. pa se je le malokdo zmenil.

Toda Nemci so se pa z njimi družili, a ne samo delavci, temveč tudi doktorji, inženirji, učitelji itd. in so znali slovenskega delavca na svojo stran pridobiti. — Slovenci si niso znali svojih bratov osvoboditi.

Danes je nujno potrebno, da se naše višje naobrazbenstvo zgane in najde ožjih stikov z delavstvom, obrtništvom itd., kajti s tem se bo v narodnem oziru marsikaj doseglo.

Sicer so pa tudi minuli časi, igrati gospodo. Kajti vsak je pod svojim klobukom gospod. Danes je delavstvo močan faktor, radi tega je še večja potreba, da se naobrazenci z njim čimveč družijo in ga izobražujejo. Delavec vam bo za to samo hvaležen. Treba je dobre narodne volje, iskrene srca in ne preveč občutljivosti, pa bo vse šlo po pravi poti.

Se nekaj. Čast našemu sokolskemu pozdravu, zato bi ga pa ne smeli izbrabljati za navadne pozdrave pri vsaki priliki. Jaz bi predlagal še kak drug enoten narodni pozdrav, v čemer naj bi se sporazumela vsa naša kulturna društva. Nadalje bi predlagal, da bi se naša narodna društva medsebojno dogovorila in dosegla, da bi se — baš radi večnega nemškutarenja, — v vse javne lokale obesile na vidnem mestu lične tablice, ki bi bile obenem tudi lokalom v okras, in to z napisom, kakor: Govori slovensko ali srbohrvaško. — Jugoslovanska zemlja. — Jugoslovanski kruh.

Čast tujcu in njegovemu jeziku. S tem ne mislim zaničevati tujega jezika, še manj pa tujca. Pač pa naj tujec vidi, da smo narodna in kulturna država.

Za vse one, ki še mislijo, da se ne dá brez nemščine živeti, pa naj bo to opomin! Tako bo nemara scasoma izginil tisti nesrečni duh, ki še vedno propagira nemščino po slovenskem Mariboru.

Pozdravlja Vas

Blaž Jagodič.

General Maister

obhaja te dni 60 letnico svojega rojstva. Tem povodom so mu mariborska narodna društva v sredo zvečer priredila podoknico z baklado, katere se je udeležila velika množica ljudstva, navdušeno pozdravljajoč slavljenco, ko se je prikazal na oknu in se ginjen zahvaljeval za ovacije. Generalu se je poklonila deputacija predstavnikov mestne občine in raznih korporacij, z dr. Jančičem na čelu. V imenu Maistrovih borcev je izrekel tople čestitke svojemu generalu g. Malenšek. Ko so združeni mariborski pevski zbori pod vodstvom g. Horvata odpeli, je zaključil slavnost mimohod vseh zbranih borcev, Sokolov, gasilcev itd. ob zvokih godbe »Drava«.

Generalu Maistru, osvoboditelju Maribora in junaškemu borcu za naš Korotan, — nad katerim bi danes vihrala jugoslovanska zastava, da ni usoda hotela drugače — izrekamo tudi mi ob njegovem jubileju najiskrenejša voščila!

S to številko »Razgleda« poteče 1. četrtletje za naročnino.

Prosimo cenjene naročnike, ki so naročnino za 1. četrtletje že poravnali, da nam nakažejo naročnino za II. četrtletje, one prejemnike našega lista, ki so s plačilom naročnine za 1. četrtletje še v zaostanku, pa prosimo, da jo zdaj poravnajo po priloženi položnici, obenem z naročnino za II. četrtletje.

Četrtletna naročnina znaša Din 20.—, polletna Din 40.—.

Vsem naročnikom, inserentom, sotrudnikom, čitateljem in prijateljem »Razgleda« želimo veselo Veliko noč!

UREDNIŠTVO IN UPRAVA.

RAZPRODAJA SLIK

V soboto po Veliki noči 7. aprila bo na Glavnem trgu v Mariboru od 9. do 12. ure dopoldne licitacijska razprodaja raznih slik v okvirjih.

Jos. Fr. Knaflič:

Pod pisanim zmajem

Roman skrivnostnih razodetij.

(5. nadaljevanje.)

Doma sem se opremil s črno masko, majhno vrečo, električno pištolo in žepno svetilko, nato pa pohitel tjakaj k vili gospe Erike.

Bila je temna, oblačna, soparna majniška noč, polna opojnih vonjav z vrtoev naokoli. Zgoraj po balkonu je migotal žarek luči, torej gospa Erika še ni spala, čeprav je šlo že čez polnoč.

Naglo sem preprezal vrtno ograjo in smuknil k vratom. Zunanja vrata so bila na stežaj odprta, znotranja steklena pa zaklenjena. Posvetil sem z žepnim reflektorjem v vežo; na vznožju stopnišč je polsedel ležal zamorec Bimbo in smrčal, da se je slišalo ven. Da je to Bimbo, sem spoznal na kolajnah, ki so mu bleščale na prsih. Svojih slavnih kolajn Bimbo nikoli ni odložil, jih sploh ni mogel več odložiti, ker so mu že prirastle za kožo.

Torej tega divjaka je postavil mandarin za nočnega stražnika gospe Eriki! sem pomislil. Lepa reč! Če ga sredi noči prime tisti apetit, tudi ona ni varna pred njim. Ali pa nemara mandarin celo računa s to možnostjo? Bog ve, kaj ta stari lopov snuje!

Toda, kako priti v hišo? Spodaj so bila vsa polkna zaklopljena. Kaj če bi gospo Eriko previdno poklical? Vrgel pest peska na balkon in narahlo požvižgal? Preveč tvegano! Ona se lahko prestraši in alarmira stražo. Da bi se mogel kako povzpeti do balkona? Po steblovlju glicinij, ki preprežajo steno... To je vse prešibko.

Bedak! sem se tedaj udaril po čelu. Nasproti balkona je stala skupina starih visokih jelk, z vejami segajočimi skoro do tal. Če spležem tja gor, — bom morda videl v sobo, kjer še gori luč.

Čez par minut sem že bil v višini balkona in sem videl, kar sem hotel videti: v svojem budoarju je na široki otomani ležala lepa gospa Erika, oblita od rumenega soja kitajske ampole, kadila cigareto in se polgravalta z zmajčkom, ki se je sprehajal po njenem telesu.

Vrata na balkon so bila odprta in nočni vetrič je pregibaval zavese, molim očem zdaj zakrivale prizor, zdaj ga zopet razkrivaje...

Torej še vedno, še vedno... sem mrmral in gnus me je stresal in bes na to vražjo žival.

V tem je preletel vilo policijski avijon na nočni patrolji, ki je s svojimi silnimi žarometi obsvetil vsako smet in tudi mene na drevesu. Sicer me je navzgor očem policije zakrivalo gosto velevje, toda, da bi zdajle gospa Erika dvignila pogled, bi me gotovo opazila. Na srečo ni dvignila pogleda.

Sploh jo je očitno že zmagoval spanec, menda sta se naveličala igračkanja ona in zmajček. Zmajček se je zvil v njenem naročju v klopčič, ona pa je utrnila cigareto in eno roko pod tilnikom, drugo položeno na zmajčka, tako je usnula.

Jaz sem počakal, da oba trdno zaspiata, gospa Erika in njen zmajček, potem sem si nataknil masko in... Moj sklep je bil: ugrabiti zmajčka. Tiho se splazim v sobo, ga zgrabim, vtaknem v vrečo in zbežim. Če se bo kaj drl, — morda se taka žival tudi dere, — ga zadavim. Živ ali mrtev, zmajček mora biti moj!

A kako pridem na balkon? Nad menoj

tale dolga močna veja, — če se dobro primem, krepko poženem, pa bom kakor verica preskočil na balkon.

Sklenjeno, storjeno. Zagrabil sem vejo, se zagugal — hop — in že zgrmel dol na mater zemljo, zbivši pri tem z balkona veliko vazo, ki se je razpočila kakor bomba. Pol nezavesten sem obležal in sem samo slišal, kako je v hiši zabnel zvonec... zaškripala so vrata... nagli koraki so se bližali... Bimbo!

Zamorec je z nogo zadel ob mene in me povajal po pesku, dočim sem se jaz trudil izvleči iz žepa pištolo, da ga omamim z električno kroglo. Zaman — roka mi je bila čisto hroma.

In že me je naložil zamorec na svoja pleča. Na stražnico me ponese. Izgubljen sem. Moja karijera je uničena. Srce mi je zastalo strahu.

Toda nikoli ne smeš o kom soditi slabo. Jaz sem imel Bimba za najneumnejšega zamorca, ki je kdaj strašil po Evropi, zdaj se je pa izkazalo, da je to najpametnejši zamorec na vseh petih delih sveta.

Bimbo si je namreč mislil: Kaj si bo mo delali po nepotrebnem potov in sitnosti! Pojdimo rajši spat. To-le strašilo tu je itak dobilo svoje.

Si je mislil pametni zamorec Bimbo in me je kratkomalo vrgel čez zid na sosednji vrt. Tam sem padel v mehko gredico. Kmalu nato se je vllila močna ploha, ki mi je dobro dela kakor mrzli obkladki. Da sem se mogel čez nekaj časa pobrati in odšantati domov.

3. poglavje

Kiki — dobra tovarišica

Njena mati je bila Malajka, njen oče je bil Japonec. A je imela v svoji krvi je raznih primesi po materinem rodovniku:

portugiško, holandsko, arabsko in slovensko (njena prababica je bila smrtno zaljubljena v slovenskega inženirja).

Zato je bila mala Kiki zelo interesantna deklica. Najinteresantnejši na njej pa je bil tisti svetloplavi koder v njenih sicer vranječrni laseh, — to je spomin na mojega pradedca, holandskega mornarja, je povedala Kiki. In je bila na ta svetli koder zelo ponosna.

Kiki je bila po poklicu žurnalistka, od sile izobražena, naravnost vsevedna, in je govorila nešteto jezikov. V Maribor je prišla, da se nauči slovensčine in da na tujkajšnji že tedaj sloveči žurnalistični fakulteti izpolni svoje znanje.

Seznanil sem se s Kiki na nekem predavanju profesorja Waa, docenta za reportažo, in sva si kmalu postala dobra prijateljca. To prijateljstvo se je poglobilo, ko sem Kiki pomagal pri iskanju sorodnikov tistega njenega slovenskega pradedca in sva pri tem izsledila, — da sva si pravzaprav v zlahti.

Saj pravim: vsaka nesreča ima tudi svojo dobro plat. Evropa je sicer propadla, zato sem pa jaz prišel do svoje malajske sestrične tam z otoka Celebesa, kar bi se drugače gotovo nikoli ne zgodilo.

Kiki pa je bila zame dragocena pridobitev že zato, ker je imela strica v Tokiu, ki je bil visok dostojanstvenik in silno vpliven pri vladi. Tako mi je bilo zavarovano hrtišče tudi tam v vseumogočni prestolnici sveta, — za primer, če bi si z mandarinom kaj prišla navzkriž...

Imel sem res pasjo srečo v tistih časih, in samo rožnati izgledi so se mi odpirali v bodočnost. Zadovoljen pa vseeno nisem bil. Usoda lepe gospe Erike mi je ležala na duši...

(Dalje)

REVIJA MARIBORSKIH PODJETIJ

Ivan Jemec — vrtnarstvo

Razlagova 11

Maribor je mesto vrtov. Redko kje vidiš lepših. In v pomladanskem času se spremeni Maribor v pravljico mesto. Milo tukajšnje podnebje pa pričara cvetje in zelenje že dosti prej nego drugje; ko v megleni Ljubljani komaj šele brsti popje, tu v solnčnem Mariboru že cveto marelice. Za dva, tri tedne smo navadno tu s pomladjo naprej. Posebno letos.

Ugodna tla za vrtnarstvo. Zato pa ima Maribor tudi imenitne vrtnarje. In ker je baš zdaj v razmahu vrtnarska sezona, me zaniča, se danes malo pomuditi na tej lepi in poetični panogi. Pa ko me že vodi mimo pot, zavijem na vrt g. Jemca.

Simpatičen mi je ta vrt — vse poletje bom spet na njem pasel oči, se že zdaj veselim, ko bodo zažareli prvi tulipani tam na pricestni gredici — simpatičen pa mi je tudi g. Jemec sam. Že od tistega najinega prvega poslovnega stika. To je bilo pred leti, ko sem v nekem listu bral njegov oglas in sem naročil kolekcijo nizkih vrtnic. G. Jemec mi je poslal vrtnice, zraven pa pisal: »Gospod, vaše naročilo je že bolj pozno in ne garantiram več, da se bodo vrtnice še prijele.« A vrtnice so se prijele vse in so zdaj dika mo-

jega vrta tam pod Šmarno goro. Tudi g. Jemec je doma izpod Šmarne gore, torej so te simpatije še bolj razumljive.

V Jemčevi vrtnariji je danes živahno vrvenje, ljudje se preskrbujejo z raznim rastlinjem za svoje vrtove, in g. Jemec ima polne roke dela, — ne moreva se dosti pominiti, pa se le bolj sam sprehajam med gredicami, kjer že vse veselo poganja in odganja, v toplih gredah se bohotijo zelenjadne sadike, iz odprtih rastlinjakov pa toplo vonjajo cvetlice lončnice.

Najbolj me pa interesirajo vrtnice. Tam stojijo v gostem gaju, visoke in nizke, vsaka s svojo rumeno tablico. Prebiram respektabilna in sloveča imena: Pius XI. (belorumena), Madame Butterfly, Chaplin, Hugh Dickson, Sachsengruss...

»Domačih tipov še nimamo nič, g. Jemec?« ga pridržim za trenutek.

»O, da, tudi že; tu poglejte: kralj Tomislav, solferinsko-rdeča, Kosovo, breskovorožnata...«

In zdaj sva že v razgovoru z g. Jemcem. Najprej o vrtnarsko-gospodarskih in stanovskih vprašanjih. Izvem o tem marsikaj zanimivega. Koliko je v Mariboru vrtnar-

skih podjetij? Poklicni vrtnarji, organizirani v vrtnarski zadrugi v Ljubljani, so poleg g. Jemca (predsednik mariborske sekcije) gg. Požar, Urbanek, Vutolen, Mejovšek, Portenšlager in pa Olepševalno društvo. Pod okriljem tega društva so, kakor znano, mestni nasadi, s katerimi se Maribor lahko ponaša, in agilni društveni vrtnar g. Borovka si daje zlasti tudi truda na olepšavi mariborskih ulic. Vrtnarsko zares vzorno urejeno pokopališče na Pobrežju, to je delo in zasluga g. Požarja.

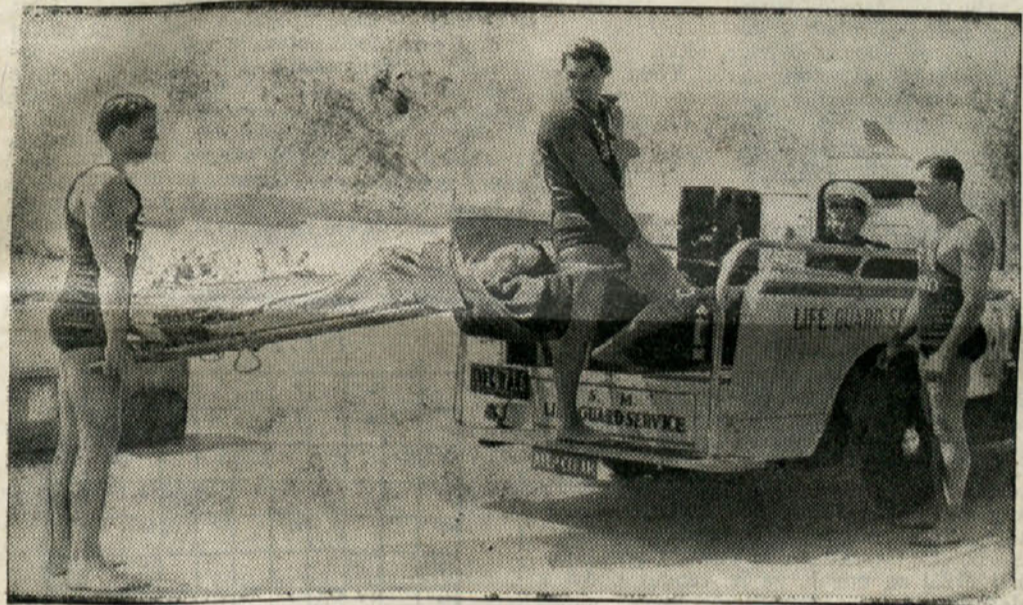
Pogovor se zasuče tudi na nekaj sloveče vrtnarsko podjetje Džamonija, ki je propadlo. Zelo škoda je tega podjetja, pravi g. Jemec, in kake velike vrednosti bi bilo za našo stroko, ko bi banovina to prevzela in ustanovila tu srednjo vrtnarsko šolo, kakor jih imajo v Franciji, Nemčiji, na Holandskem in drugod. Treba skrbeti za domač, strokovno izšolan naraščaj, ker domačih strokovnih moči nam danes še zelo primanjkuje; vrtnarska kultura pa se razvija, vsa večja mesta v naši državi izpolnjujejo svoje parke in nasade, potrebujejo vrtnarskih strokovnjakov, a ker ni na razpolago kvalificiranih domačinov, morajo segati po tujcih.

V odlomkih se vrši ta najin pogovor; medtem ko g. Jemec odpravljiva stranke, si jaz delam beležke in si pravim: Pravzaprav mi je ta g. Jemec povedal več o drugih mariborskih vrtnarijah, kot pa o se-

bi. Dober stanovski tovariš to. Ne pozna konkurenčne zavisti. Vsem gre dandanes trda, treba medsebojne opore. Sicer pa, tam v kontoru vidim na steni diplome, kar jih je že takole prejel g. Jemec: Na industrijski obrtni razstavi v Mariboru zlato kolajno, na pokrajinski obrtni razstavi srebrno kolajno itd., z lanske jesenske razstave Mariborskega tedna pa ima diplomu s posebnim priznanjem. Saj tisti vrtnarski aranžman g. Jemca na Mariborskem tednu, to sem tudi sam videl, bila je res sijajna miniaturna moderne vrtnarije. In tudi drugače vem, da sega njegova spretna vrtnarska roka daleč po deželi: na koliko vrtovih sem že zasledil njegove lepe rože! Tam na Bledu paradirajo celo na kraljevem vrtu.

V Mariboru se je naselil g. Jemec pred 12 leti, pred vojno je vrtnaril pri baronu Rotschildu na Dunaju in v znanem hotelu Panhans na Semmeringu, v vojni pa se je boril na vseh frontah. Pa da naj kaj napiše iz teh svojih spominov za »Razgled«, ga zaprosim, in mi obljubi, da bo. Saj je ustrežljiv človek, dobra, poštena, vedra slovenska duša, mož z zdravo življensko filozofijo. Saj je vrtnar, kdor živi med rožami, ne more biti pustež. In tako je pri nas vrtnarjih, pravi g. Jemec, enkrat vijemo svatovske šopke, drugikat mrtvaške vence. Kakor nanese...

Odhajam iz vrtnarije g. Jemca s tremi velikimi rdečimi nageljni.

Sloveči filmski igralec Johnny Weissmüller

(desno na sliki) je ondan rešil iz morskih valov neko igralko, ki bi bila skoro utonila.

Fraze

V specerijski trgovini je nastalo ponoči čudno in skrivnostno šepetanje: dišave, ribe, delikatese, sadje in vse druge stvari so govorile o ljubezni.

»Ah, ko sem jo videl prvokrat!... V tistem trenutku sem izgubil glavo,« je pripovedoval slanik.

»Kaj je to v primeri z mojo bolečino! Odkar so naju ločili, zija strašna praznina v moji notranjosti,« je vzdihoval ementalški sir.

»Varala me je!« je tožil sladkor. »Ko sem to zvedel, mi je šlo srce v kose.«

»Tudi meni je moje dekle postalo nezvesto. Sam Bog ve, kako me to peče!« je sanjaril poper.

»Vi ste si sami krivi. Če si zaljubljen,

moraš goreti in nikoli ugasniti,« jih je poučila sveča.

»Tudi na čednost premalo pazite. Jaz pa izgledam vedno, kakor bi prišla iz skatlice,« se je pohvalila konzerva.

Iz kota se je zaslislalo ironično smejanje. Prihajalo je od praznega sode.

»Fraze, nič ko fraze!« je vzkljnil zaničljivo. »Samo enkrat bi rad slišal nekaj, kar ne doni votlo!«

Gospod pride na policijo: »Oprostite, ali bi mogel hipček govoriti z možem, ki ste ga prišli zaradi vloma v moje stanovanje.«

»Kaj pa hočete od njega?«

»Rad bi ga samo vprašal, kako je napravil, da je prišel v hišo, ne da bi prebudil mojo ženo.«

Grajski kino v Mariboru.

Od velikonočne sobote do vključno četrta 5. aprila 1934 velikonočni spored:

Velika ljubezen mladega princa

V gl. vlogah Willy Fritsch, Trude Marlen, Paul Hörbiger, Ida Wüst, Alice Treff

Brijantna opereta, eden najboljših filmov te sezone.

Prihodnji film: **Carica Katarina in njenih 17 ljubimcev**

Zdravnik ubije berača

Indijska dogodivščina.

Nekega večera — bilo je na voznji vzdolj zapadne obale Indije — je pripovedoval ladijski zdravnik: »... ko sem uodil takole ob luninem svitu kot zijalo po ulicah indijskega predela mesta Bombay, se mi je pridružil Indec in se mi ponudil za voditelja. Bil je majhen mož kakih trideset let. Govoril je zadostno angleški, kar ni v Bombayu nič čudnega. Oblečen pa ni bil tako siromašno, kakor večina njegovih vrstnikov. Bil pa je seveda bos. Neslišno je stopal po debelem prahu netlakovanih ulic.

Prispela sva tako polagoma globoko v predmestje in dokaj daleč od evropske sfere. Slednjič se ustaviva na samotnem kraju, kjer ni bilo ne hiše ne žive duše.

Pri svetli mesečini sem bližnjo okolico dokaj jasno razločeval. Valovita tla, kameenje, prah in dvoje mogočnih dreves, »banjan« imenovanih, katerih korenine so se spenjale v zrak in izgledale kot prežeče kače. Grem par korakov dalje, ko hipoma obstanem in se borbeno oklenem svoje palice s svinčeno bункo. Pred menoj je bila jama, ki je neprijetno nalikovala odprtemu grobu. Past? Moja šibki vodnik mi ni mogel biti nevaren. Toda kaj se giblje tam za tistim čudnim drevesom? Neka postava se odloči in se mi majaje približa.

Iztegnjena roka, vse obnašanje kaže: berač. V Indiji srečavaš najbolj čudne, prikazni, kakor te strašijo v sanjah, kadar te tlači mora. Človek, ki se je zdaj ustavil tik pred menoj, s hrptom obrnjen proti jami, je izgledal grozno. Od mnogih kot okostje suhih Hindov, ki sem jih kdaj srečal, je bil ta najbolj mrtvaški. Brezbarvna krpa okrog ledij je bilo edino njegovo oblačilo; v očesnih globinah pa je žarelo dvoje črnih oči. Brade ni imel, toda bujni lasje so mu pokrivali v dolgih pramenih koščeno glavo.

»Tvo ana! tvo ana! Sahib (gospod)!« je prosil z jokavim glasom in molel v mene roko.

Vzel sem iz hlačnega žepa denarnico in spustil sem v njegovo dlan zaproseni novic. S poželjivim pogledom je strmel v odprto denarnico. Opazil sem, da enako strmi vanjo tudi moj vodnik, ki je medtem pristopil.

Iz denarnice je gledalo nekaj bankovcev, indijskih in angleških. Položaj pa je bil ta-

le: desno za menoj je stal moj spremljevalec, pred menoj pa berač obrnjen s hrptom proti jami.

Imel sem očitno opraviti s poklicnim beračem. Komaj je bil spravil denar v gubo svojega »oblačila«, je že spet iztegnil roko in prosil: »Tvo ana, tvo ana, sahib!«

Da se ga rešim, sem mu dal še nekaj drobiža in sem hotel oditi. Toda stokajoče okostje me je zadržalo. Oprijel se je s koščeniimi prsti mojega zapestja. Dotik njegove roke me je kar stresel: bila je grozansko umazana in suha, nohti pa dolgi ko kremplji kragulja. Mazinec pa je manjkal. In ko se je tako ta roka z neverjetno močjo oklepala mojega zapestja, sem začutil leden mrz.

Izkušal sem se osvoboditi, ker pa koštenjak ni izpustil in sem čutil njegove nohte, sem nehote zamahnil s prosto pestjo, da ga odbijem od sebe.

Ta moja obramba pa je imela nepričakovan uspeh. Ali se je berač baš v tem trenutku pripognil? Ali pa je bil tu le nesrečen slučaj? Moja pest je zadela ubogo paro uprav v sence in dasi ni bil udarec, kar lahko z mirno vestjo trdim, nič kaj silen, ga je vendar podrl.

Berač, ki je bil očitno od bede in boleznih skrajno izčrpan, je padel ko od strele zadet in naravnost v odprto jamo. Še par stresljajev, nato je obležal nepremično v jami, z obrazom navzgor.

Do tega trenutka je bil moj usiljeni spremljevalec le — gledalec. Zdaj pa je skočil, očitno ves prepaden, v jamo, pregibal beračevo glavo sem in tja, nekaj zamrmral in vzdihnil.

Vzdihnil je globoko in brezupno: »Mrtev, mrtev! Vi ste ga ubili!«

Ne bom vam zdaj razlagal, kako temeljito sem berača preiskal in kako sem se trudil, da zbudim še iskrico življenja v njem. Toda zaman. Verjeli mi boste, da sem zmožen po dolgoletni praksi ločiti mrtveca od živega. A pred to odprto jamo, ki je tu kot hudobno naključje usode postala grob temu beraču, sem moral ugotoviti: mrtev je, neprekljeno mrtev.

Obupno sem se ozrl v svojega spremljevalca, strt in kriv. Bil sem če ne morilec, pa gotovo ubijalec.

Vodnik pa je s turbobnim glasom ponavljal: »Mrtev — mrtev — vi ste ga ubili!«

»Kaj pa počenjate?« sem prestrašeno vzkljnil, ko je hitel metati zemljo na

mrtveca, kar z golimi rokami in nogami, kot žival, ki rije po zemlji.

Indec je jezno prenehal in dejal: »Saj ga morava takoj zakopati. Vsak hip se lahko pojavi stražnik! Mar hočete, da vas primejo kot morilca?«

Zdaj sem pa naredil neoprostljivo napako. Dejstvo je, da v tropskih krajih težje zbereš svoje misli; izgubil sem duševno ravnovesje, ker me je dogodek preveč pretresel.

Namesto da bi vzel pravično nase posledice tega dogodka, in namesto da bi takoj zapustil ta kraj in šel na prvo stražnico javiti dogodek, sem se pustil vplivati od Indca.

Odkod se je naenkrat pojavila žena? Ne morem si razlagati. Kot da jo je veter pripihal, kot usoda, ki mi je grozila, je stala žena pred menoj. Bila je Hindka, ki se je vrgla v jamo in plakala in obupno klicala mrtvega.

Bila je razmeroma še mlada in niti ne preveč grda ženska, siromašno oblečena.

Ves prepaden sem gledal na ta prizor.

»Ona je njegova žena,« je dejal vodnik. In obrnil se je v stran, da si naskrivaj obriše solzo. »Ona je njegova žena,« je ponovil, »ne — njegova vdova. Vi, vi ste jo naredili vdovo!«

Spomnil sem se, kako žalostna je usoda indijske vdove, in kot odmev mi je zvenelo v ušesih: »Vi, vi ste jo naredili vdovo!«

»Dajte ji denarja,« je svetloval vodnik. »Denarja, kolikor morete. To bo ubogo ženo morda malo potolažilo, vsaj za trenutek. In potem — njegovo govorjenje je bilo naglo, grozeče — potem pa zbežite! Bežite, kolikor vas noge nesejo!«

Potem je rekel vdovi nekaj besed po indijsko. Jaz pa sem izpraznil denarnico v njene drhteče roke.

»Več! Več! Ves vaš denar!« je silil vodnik. »Vse, kar imate!«

Ta opomin je bil nepotreben; v svesti si svoje velikanske krivde, ki se ne bo dala nikdar poplačati, sem ji dal vse, kar sem imel pri sebi in še svojo žepno uro povrh.

»Ali nimate nič drugega?« je vprašal vodnik in dalje metal zemljo v grob, ves čas, ko sem imel opravka z Indijko. Z nogami in rokami je vročično zasipal jamo in potem se z nogami teptal gomilo.

»Če nimate nič več,« je zašepetal, »potem kar zbežite. Naprej, tecite!«

In v svojo sramoto moram priznati, da sem ga ubogal. Nič nisem več poslušal vesti in razmišljal, kako bi vdovi še nadalje pomagal, in kaj je moja dolžnost, če me zaseže indijska pravica; ne, bežal sem, gnan od groze, s kraja mojega zločina.

Po treh dneh pa sem jel občutiti, kaj se to pravi, če peče vest. Ves zmeden sem taval četrti dan po tistem dogodku tam nekje, v evropskem predelu mesta Bombay. Kar zagledam pod drevesom drevoreda nekaj, da sem malone okamenel. Pomel sem si oči in sem bil prepričan, da imam privede.

Ali je mogoče? S hrptom naslonjen na drevo, je čepel Indec in gledal na svoje blago; slamnata preproga je bila polna zelišč, ležala je tu gornja čeljust mladega krokodila, kos oklepa želve, razne stekleničke, bodice ježa in kosi drevesne skorje. Toda ni me vznemirjala čudna raznovrstnost predmetov — ker tak na cesti čepeč mazač ni v Indiji nič čudnega.

In vendar, to je on! Kljub vsem dokazom, ki so govorili proti: ni mogel biti nihče drugi! Ne more biti kar tako kak dvojnič; taka prikazen nima dvojnika.

In tudi roka samo s štirimi prsti je tu! In ta edinstvena koščena! Le obleka je nekoliko popolnejša; toda v nji tiči ista oseba iz kože in kosti. Tu nisem sanjal. Še nikdar nisem bil tako pri zavesti, kot zdaj.

Pri peklenskem zobu kobre! Kaj nisem tega človeka pred tremi dnevi umoril? Kaj nisem na lastne oči videl, kako so ga pred mojimi očmi pokopali, cel tovor zemlje zvalili nanj in jo povrh še poteptali? In bliskovito me je prešinilo spoznanje: pred tremi dnevi sem nasledel čarovniji fakirja, indijski fakir oziroma yogi se je dal pred mojimi očmi zakopati od svojega tovariša.

Pa kaj sem zdaj storil, ko sem videl od mene ubitega berača pred seboj? Ali sem sleparja obsopal z besnimi očitki? Ali sem ogorčen tekkel na policijo?

Da povem resnico: najrajši bi mu bil od veselja padel okoli vratu! Kamen se mi je odvalil od srca. Vsem bogovom Indije bodi hvala: jaz nisem več ubijalec, nisem povzročitelj gorja uboge vdove. Sicer priznam, vsi trije so me obrali za lepe denarce. Nič ne dé. Bom že prebodel. Kot pokora naj mi bo za namišljeni uboj, in kot plačilo za imenitno izvedeno čarovnijo fakirja.

S. S. Van Dine:

V oblasti demonov

Kriminalni roman
(5. nadaljevanje.)

Torek, 9. novembra, ob 3 uri popoldne.

»Mati je že stara in sitna,« jo je opravičeval Chester Greene, ko smo zopet sedeli v salonu. »Neprestano mora godrnjati na svoje drago potomstvo, sicer se ne počuti dobro. — Tako, in kaj bomo počeli sedaj?«

Markham je bil nekam zamišljen. Filo je odgovoril zanj. »Kako bi bilo, če bi nam zdajle predstavili služinčad, Mr. Greene? Radovoden sem na njihove, domišljije polne pripovedke. Mogoče kar začnemo s Sprootom.«

Markham je molče pritril. Greene je vstal in potegnil srebrno vrstico za zvonec. Cez minuto se je prikazal sluga in ponižno obstal pri vratih. Ker je Markham očitveno še vedno bil s svojimi mislimi nekje drugje, je prevzel Filo zaslusivanje.

»Sedite, Sproot,« je velel. »Povejte nam, kaj se je včeraj ponoči zgodilo v tej hiši? Toda, prosim, bodite kolikor mogoče kratki.«

Sproot je počasi stopil bližje, z očmi uprtimi v tla in je počasi obstal pred našo mizo. »Sedel sem zgoraj v svoji sobi in baš čital neko zgodovinsko delo,« je prišel in ponižno dvignil oči. »Naenkrat se mi je zazdelo, da je zamolko počilo, kakor strel. Nisem bil popolnoma siguren — avtomobili na cesti delajo vedno tak ropot. Končno pa sem si mislil, da je bolje, ako grem pogledat. Bil sem v neglizanju, če milostivi gospod razume, kaj mislim s tem reči, ogrnil sem si kopalni plašč in sem šel dol. Nisem vedel točno, iz katere smeri je bil prišel pok. Toda bil sem še na pol poti, ko sem zaslišal drug strel. Tokrat se mi je zazdelo, da prihaja iz Miss Adine sobe. Takoj sem pohitel k njej in pritisnil na kljuko. Soba ni bila zaklenjena in ko sem vstopil, sem videl Miss Ado ležati na tleh — žalosten pogled, sir. Ključ sem gospoda Chestra in potem sva oba položila ubogo gospodično na posteljo. Potem sem telefoniral doktorju van Blouu.«

Filo je prebadajoče pogledal slugo. »Zelo ste bili pogumni Sproot. Takole sredi noči, v temnem hodniku slediti strelu neznanca — to ni majhna reč!«

»Hvala, sir,« je ponižno odgovoril. »Vedno se trudim izpolniti svojo dolžnost. Sem že tako dolgo v družini...«

»To vse vemo, Sproot,« ga je prekinil Filo. »V Miss Adini sobi je gorela luč, ko ste odprli vrata, kaj ne?«

»Da, gospod.«
»In niste nikogar videli? Ničesar slišali? Da je na primer kdo zaprl kaka vrata?«

»Ne, gospod.«
»Saj je vendar človek, ki je oddal strel, moral v istem času biti na hodniku kot vi, — kdo ve, kje.«

»Bržkone, gospod.«
»Saj bi bil tudi vas lahko zadel.«
»Res je, gospod.« Nevarnost, ki ji je bil ušel, ga očitveno prav nič ni spravila iz ravnotežja. »Toda kar mora priti, to pride, oprostite, gospod, če tako govorim. Razen tega sem star mož...«

»No, no! Predvidoma boste še dobršen čas živeli; kako dolgo, tega vam jaz seveda tudi ne morem povedati.«

»Ne, gospod.« Prazno je gledal predse. »Nihče ne ve za tajna življenja in smrti.«
»Kakor vidim, ste filozof,« je suho pripomnil Filo. »V ostale, ali je bil dr. van Blou doma, ko ste mu telefonirali?«

»Ne, gospod. Toda nočna strežnica mi je rekla, da mora priti vsak čas in da ga bo takoj poslala sem. Čez pol ure je res prišel.«

Filo je pokimal. »To je vse, hvala, Sproot. — In sedaj mi, prosim, pošljite kuharico.«

»Da, gospod.« Stari sluga je oddrsal iz sobe.

Filo je zamišljeno gledal za njim. »Pri-kupen značaj,« je mrmral predse.

Greene se je nejevolno smejal. »Vi ne morate živeti z njim. On bi bil rekel 'Da, gospod', pa če bi bili z njim govorili kitajsko ali pa hindostansko. Sila prijeto je, o tem ste lahko prepričani, če takle subjekt štirindvajset ur dnevno povsod stika po hiši!«

Kuharica, zastavna, flegmatična Dan-ka, stara približno petinštirideset let — imenovala se je Esther Bergsou — je vstopila in se blizu vrat vsedla na rob stola. Filo jo je za trenutek pozorno pogledal in jo potem vprašal: »Ali ste rojeni v tej deželi Mrs. Bergsou?«

»Sem iz Kopenhagna,« je tiho odgovorila, »toda že z dvanaštletim letom sem prišla v Ameriko.«

»Niste vedno bili kuharica, kaj ne?«
Filo je z njo govoril nekoliko drugače, kot popreje s Sprootom.

Ženska najprvo ni odgovorila nič. »Ne, gospod,« je končno rekla. »Šele po smrti svojega moža.«

»Kako ste prišli h Greenovim?«
Zopet je oklevala. »Moj mož je poznal starega gospoda Tobija Greena. Ko je umrl, ni bilo beliča pri hiši. In takrat sem si mislila, stari gospod Tobija...«

»Že dobro — razumem.« Filo je pre-molknil. Njegove oči so zrle preko ženske. »Včeraj ponoči niste ničesar slišali?« jo je vprašal.

»Ne, gospod. Ne prej, dokler nas ni Mister Chester poklical in nam velel, naj pridemo dol.«

Filo je vstal in stopil k oknu. »Do-volj o tem, Mrs. Bergsou. Bodite tako do-bri in recite Hemmingovi — saj ji je tako ime — naj pride sem.«

Ne da bi kaj rekla, je zapustila kuha-riča sobo. Čez nekaj trenutkov je vstopila visoka, mršava ženska, ostrega obraza, z lasmi tesno počesanimi nazaj. Okoli suhega telesa ji je hlapavo mahala črna obleka, velike noge pa so tičale v okornih platne-nih čevljih brez pet. Debela očala so še bolj podčrtavala njen strogi izraz.

»Povedali so mi,« je pričel Filo in se zopet vsedel h kamini. »da tudi vi niste včeraj ponoči slišali obeh strelcev, ampak o vsej tragediji doznali šele, ko vas je Mi-ster Chester poklical.«

Dekle je napravilo z glavo sunkovito, emfatično kretinjo. »Mene je usoda obva-rovala,« je rekla teatralično. Njen glas je bil neprijetno hripav. »Toda tragedija — kakor vi to imenujete — je prej ali slej morala priti. Če vprašate mene, potem vam rečem, da je to bila kazen božja.«

»Jaz vas sicer za to nisem vprašal, sem pa kljub temu navdušen, slišati vaše mne-nje. — Pravite, da je imel pri tem strelja-nju Bog svoje prste vmes?«

»Bilo je Njegovo delo,« Deklin glas se je zatresel od verskega fanatizma. »Gree-novi so vsi vkup slabi, brezbožni ljudje. Izzivalno je pogledala proti Chesterju Greenu, ki se je, prisiljeno se smejoč, obrnil v stran. »In prišel bom nădne,« govori Gospod Zebaut, in uničil njihov spomin, njihove potomce, otroke in otrok otroke' — tu sicer ni otrok otrokov — in pometel jih bom z metlo pogube, pravi Gospod Zebaut.«

Filo je zamišljeno opazoval njen od strasti spačeni obraz. »Vi torej držite s prerokom Jezajom. In ali smem vprašati, če ste mogoče od neba poučeni o tem, koga je Gospod Zebaut izbral, da posebi v njem metlo pogube?«

Ona je stisnila ustnice. »Kdo ve!«
»Imate prav, kdo ve... Toda, da se vrnemo k posvetnim stvarim: domnevam, da vas to, kar se je včeraj tu zgodilo, ni presenetilo?«

»Skrivnostno delovanje Vsemogočnega me ne preseneti nikdar.«

Filo je vzdihnil. »Nočem vas vašemu svetemu čitvu še nadalje otegovati. Toda bilo bi mi ljubilo, če se med potjo nekoliko

ustavite in vaši tovarišici, Bartonovi, po-veste, da naše srce hrepeni po njej.«
Dekla je vstala in s hitrimi, nespretni-mi koraki zapustila sobo.

Vstopila je mlada Bartonova, očitveno preplašena. Toda njena prirodna koket-nost je ni zatajila. V plahem pogledu, s ka-terim nas je oblazila, se je zrcalil strah in želja, da bi nam dopadla. In preden se je vsedla, je nehote šla z roko preko svojih kostanjevovih kodrov.

Filo si je nataknil monokel. »Morali bi se oblačiti v plavo, gdč. Barton,« je resno svetoval dekletu. »Za vašo rjavkasto polt bi to bilo mnogo bolj prikladno, kot pa češnjevordeča barva, — res!«

Izraz strahu je izginil iz dekličinih oči. Sramežljivo je pogledala Fila.

»Toda vzrok, zakaj sem vas dal pokli-cati,« je nadaljeval, »je pravzaprav tale: Hotel sem vas vprašati, ali vas je Mister Greene kdaj poljubil?«

»Kdo — Mister Greene?« je jecljala, popolnoma zbegana.

Chester je pri Filovem vprašanju sko-čil s stola. Temnordeč od jeze je premikal ustnice, toda iz sebe ni spravil glasu. V molčečem ogorčenju je pogledal Markhama.

Kotičkih Filovih ustnic so se tresli. »Pustimo to, gdč. Barton,« je hitro rekel, »to ni tako važno.«

»Ali me nočete ničesar vprašati radi včeraj ponoči?« Dekle je napravilo razočar-an obraz.

»Da — ali sploh kaj veste o dogodkih včeraj ponoči?«
»Pravzaprav ne,« je priznala. »Spala sem...«

»No torej. Zato vas tudi nočem mučiti z vprašanji.« Filo ji je dobrodušno pokimal in ji rekel, da lahko gre.

»Prokleta, Markham, jaz protestiram!« je vpil Greene, ko je deklica že odšla. »Fri-volnost tega — tega gospoda je več ko ne-okusna!«

Tudi Markham se je jezil na Fila. »Res ne morem uvideti, kakšen uspeh naj ima tako ničev vprašanje,« je dejal s težko pritaženim razburjenjem.

»Vzrok je to, Markham, ker se še ved-no držite teorije o tatvini,« je odgovoril Filo. »Toda če je — kakor meni Mister Greene — kaka drugačna razlaga za zločin v pretekli noči, potem je važno, da smo poučeni o razmerah, ki v tej hiši vladajo. Pravtako je nadalje važno, da ne prepla-šimo služinčadi. Namenoma sem govoril v lahkem tonu. Jaz skušam razne človeške faktorije, s katerimi imam opravka, ure-diti po njihovem pomenu, in dosedaj mi je to zelo dobro uspelo. Razne zanimive mož-nosti se dvigajo na obzorju, gospoda moja.«

(Dalje prihodnjič.)

Avtomatični buffet v Mariboru

od 1. aprila dalje prvovrsten

SLADOLED

Aleksander Grigorovič:

Krava

Poučna zgodba.

Vso zapuščeno svojih staršev sta si bila med seboj že razdelila. Preostala je samo še krava...

Zdaj sta brata v največji zadregi. Pre-mišljujeta to, premišljujeta ono... Kaj storiti? Vendar ne moreta razpoloviti krave! Peter, mlajši, predlaga: Napraviva tako- kole. Ti boš kravo samo krmil, jaz jo bom pa molzel.

A Jure, starejši, s tem ni spozadumen: »Je bolj praktično, da jo krmiš ti, jaz jo bom pa pomolzel z drugimi svojimi kravami vred. To gre tako v enem, in ne bom imel zato kaj več dela.«

Peter pa se ne dá kar tako nabrisati. Pa pove to bratu naravnost v brk. Tako sta se brata hudo sprla.

Prepirala sta se en dan, pripravila dva dni, tretji dan sta si bila že v lasih.

Konečno je bilo Petru, mlajšemu, tega zadosti. Vrag te vzemi! Ne boš me opeharil. Poizkusiva rajši pošteno delitev. In je predlagal mirno poravnavo:

»En dan boš imel kravo ti, Jure, jo boš krmil in molzel, drugi dan pa pride krava k meni, pa jo bomo pri nas krmili in molzli in tako dalje...« Tako sta se pobotala, in Peter je kravo odvedel v svoj hlev.

Zadovoljno je ogledoval dobrorejeno ži- vinče in si dejal: Takoj jo pomolzem. Ampak bi bil neumen, če ne bi prodal sena rajši v mesto. Jure jo bo jutri že nakrmil. En dan bo ta debela kravica že prebila tudi brez krme.«

In prav isto si je mislil drugi dan tudi Jure, ko mu je Peter kravo privedel, kakor je bilo pogojeno.

»Pomolzel te bom takoj, ljuba kravica. Ampak nisem tako bedast, da bi krmil tuje živinče, tega ne moreš zahtevati od mene.«

Prijazno je potpreljal kravo po vratu in se smejal v pest. »Peter, moj bratec, te bo jutri že nasitil!«

Tako je krava romala teden dni od ene- ga do drugega. Potem pa je iztegnila vse štiri od sebe in je bila mrtva.

Glejte, prijatelji, kako je, če hoče biti eden bolj pameten ko drugi.

Mamica pelje svojega štiriletnega sinč-ka k fotografu in ga poučuje: »Janček, zdaj pa mirno stoj, glej v tole luknjico in boš videl sčrčati lepega ptička.«

»Ne bodi no smešna, mamica. Gospod fotograf naj hitro dene kaseto v aparat in sproži zaklopko. Jaz bi že rad šel.«

Karijera

Pređen je postal italijanski tenor Enrico Caruso slaven, je živoril kot nadomestni tenor pri manjši operni družbi, ki je potova- la po italijanskih mestecih. Ko je bil nekoč zopet brez zaposlitve, se je podal v gostilno in tam iz obupa pil. Naenkrat pri-teče gledališki uslužbenec v gostilno in za-ključuje: »Hitro, pojdite v gledališče, tenorist je zbolel.« Čeprav se je pijani Caruso ko-maj držal na nogah, se je vendar podal v gledališče in na oder. Zibaše se, a vendar s krasnim glasom, je odpel arijo. Nasled-njega dne pa je bil radi svoje pijanosti od-puščen.

Zvečer pa je zopet sedel v gostilni in pil, ves obupan nad svojo usodo. Zopet so se odprla vrata, in noter je planil gledal-ški uslužbenec: »Hitro, gospod Caruso, ta-koj morate v gledališče.« — »Toda jaz sem vendar odpuščen.« — »To nič ne dé. Publi-ka noče več poslušati prvega tenorja. Kri-čijo in zahtevajo samo tistega pijanega ko-mika.« — In tako je vzšla Carusova zvezda.

»Iščem kraja, kjer bi ves dan ne videl ne slišal človeka.«
»Postani moj trgovski sotrudnik.«

Kje je sankar?

Vrtnarstvo J. JEMEC

Maribor, Razlagova 11
nudi vse vrste zelenjadnih in cvetličnih sadik. Vrtnice novj-ših vrst v krasnih barvah. Naro-čila se izvršujejo točno in takoj

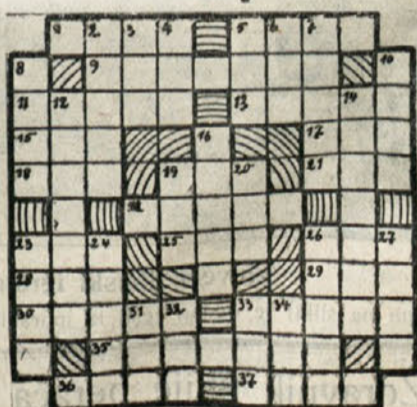
Ni treba gotovine!

S hranilnimi knjižicami domačih denar-nih zavodov morete najbolj ugodno ku-piti pohištvo, divane, otomane, matrace, stole ter vse druge za stanovanje po-trebne predmete v trgovini pohištva

ERNEST ZELENKA, MARIBOR

Ulica 10. oktobra št. 5

Križaljka

Vodoravno: 1. svetopisemska oseba. 5. raste v gozdu. 9. del sveta. 11. pastir. 13. rabi slikar. 15. ves (hrv.). 17. kakor. 18. do- ločilo kraja. 19. slovenska narodna jed. 21. oče. 22. rokodelc. 23. žensko ime (4. sklon). 25. maščoba. 26. pojedina (hrv.). 28. ima žival. 29. žensko ime. 30. kritika. 33. bo-jevnik. 35. gorska globina. 36. žival plazilka. 37. moško ime.

Navpično: 2. sod (hrv.). 3. žensko ime. 5. kretinja. 6. balkanska mera. 7. ladja. 8. verski predpis. 10. skupina ptic. 12. učenc. 14. duplina. 16. breme. 19. začimba. 20. vpra-šanje. 23. Mojzesov brat. 24. gradbeni ma-terijal. 26. vinjen. 27. dvoživka (imoz.). 31. sledi dnevu. 32. oče. 33. čut. 34. kazalni za-imek.

Rešitev križaljke v št. 10.

Vodoravno: 1. opeka. 5. Osaka. 10. ona. 11. ura. 13. Morana. 16. oranža. 18. Ivo. 19. trava. 20. dan. 21. koks. 23. vila. 24. Apis. 25. nora. 27. vrag. 29. Sana. 32. opat. 34. Andi. 36. sol. 37. Luter. 39. kes. 40. predih. 42. Donava. 44. rak. 45. kor. 46. lagan. 47. ravan.

Navpično: 2. poroka. 3. ena. 4. Kant. 6. sura. 7. ara. 8. Kandia. 9. omika. 12. kanal. 14. ovo. 15. Ares. 16. oven. 17. žal. 22. sport. 23. vrana. 26. gospa. 27. Valera. 28. gluh. 29. sled. 30. Ankara. 31. pisan. 33. por. 35. Dev. 37. Lika. 38. roka. 41. Pag. 43. nov.

Veletrgovina M. Oset, Maribor

Glavni trg št. 23
telefon interurban št. 2173 in 2970

Zaloga vsega špecerijskega in kolonijalnega blaga.

Lastna pražarna za kavo.

Zaloga avto-pnevmatik znamke Pireli.

Monopolska zaloga soli itd. itd.

Ni vam nudimo najlepšo kontakcijo

Dse za neveste
dobife pri nas!

TRG. DOM-MARIBOR

plaiše, obleke, kakor tudi najno-
vejše blago, vse po najnižji cen!

Trgovski dom, Maribor, Aleksandrova 25

DOBRNA

Za srčne, živčne in ženske bo-
lezni, počitka potrebne!

Do 30. junija in od 1. septembra
do 30. oktobra 20 dnevno zdrav-
ljenje za pavšalno ceno Din 1200
(oziroma Din 1380). (Avto, soba,
hrana, kopeli, zdravnik, taksa in
davki). Prospekti na zahtevo

Hranilnica Dravske banovine Maribor

Centrala: Maribor v lastni novi palači na oglu Gosposke-Slovenske ulice
Podružnica: Celje nasproti pošte, prej Južnoštajerska hranilnica

Sprejema vloge na knjižice in tekoči račun proti najugodnejšemu obrestovanju. Najbolj varna naložba denarja, ker jamči za vloge pri tej hranilnici Dravska banovina s celim svojim premoženjem in z vso davčno močjo. — Hranilnica izvršuje vse v denarno stroko spadajoče posle točno in kulantno.